

*Stanisław Krauze (1902-1977) i jego wpływ na kulturę żywności i
żywienia w Polsce w XX w.*

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Dostęp do żywności, we właściwej ilości i odpowiedniej jakości jest jednym z najważniejszych czynników decydujących o zdrowiu i życiu człowieka. Kwestie związane z żywnością i żywieniem ludności od zawsze były kwestiami ważnymi z punktu widzenia wielu dyscyplin naukowych, a dokonujące się w zakresie żywienia przemiany kulturowe były wśród nich nie mniej istotne.

Tematem pracy doktorskiej jest przedstawienie życiorysu i poglądów prof. Stanisława Krauze, który poprzez pracę naukową zmienił kulturę żywności i żywienia w XX-wiecznej Polsce. Ten światowej sławy naukowiec, niezłomny w trosce o zdrowie obywateli, wniósł on ogromny wkład w polską walkę o prawo każdego obywatela do nabywania i spożywania bezpiecznej żywności.

Krauze urodził się 11 listopada 1902 r. w Łodzi, w rodzinie robotniczej. W Łodzi także ukończył gimnazjum, natomiast po zdaniu matury rozpoczął studia farmaceutyczne na Uniwersytecie Warszawskim. Po ich ukończeniu 7 listopada 1924 r., rozpoczął pracę jako asystent w Katedrze Badania Środków Spożywczych Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Warszawskiego. W 1931 r. za pracę wykonaną pod kierunkiem prof. Jana Zaleskiego „Badania nad terpentyną polską” otrzymuje stopień doktora. Ważnym wydarzeniem w życiu młodego uczonego było rozpoczęte w 1932 r. roczne stypendium w Związkowym Laboratorium Badania Żywności w Bernie (Szwajcaria), gdzie m.in. zapoznawał się z tamtejszą kontrolą żywności. Już w 1935 r. Krauze został mianowany Dyrektorem Państwowego Zakładu Badania Żywności i Przedmiotów Użytku, który później włączono do Państwowego Zakładu Higieny. Uczony w 1937 r. habilitował się na Wydziale Farmaceutycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Natomiast dopiero po drugiej wojnie światowej, w 1947 r. otrzymał tytuł profesora zwyczajnego i objął Katedrę Nauki o Środkach Spożywczych na Wydziale

Farmaceutycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Istotnym faktem z jego życia jest to, że od 1958 r. współpracował z Radą Europejską ds. Kodeksu Żywnościowego, która później została przekształcona w Komisję Kodeksu Żywnościowego FAO/WHO. Krauze był ekspertem WHO ds. substancji obcych w żywności. Ważnym osiągnięciem prof. Krauze było stworzenie polskiej szkoły bromatologicznej.

Rozprawa doktorska składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy rozdział jest rozdziałem wprowadzającym, zarysowano w nim problemy z jakimi w kwestii kultury żywności i żywienia na poziomie instytucjonalnym i społecznym zmagano się od II p. XIX w. aż do wybuchu II wojny światowej. Pierwszy podrozdział poświęcono tłu europejskiemu, by zwrócić uwagę na szczególnie czas w historii Europy i zaznaczyć próby regulacji prawnych w kwestii żywności, które w tamtym czasie były podejmowane. Kolejne podrozdziały stanowią analizę problemów dotyczących mieszkańców ziem polskich. Rozwinięte zostają kwestie różnorodności rozwiązań prawnych w poszczególnych zaborach oraz działania zmierzające do ich uregulowania po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. Omówione zostały również kwestie propagowania higieny żywności i żywienia na poziomie społecznym. Ostatni podrozdział w tej części pracy ukazuje postacie prekursorów prof. Stanisława Krauze.

Rozdział drugi poświęcony jest w całości biografii prof. Stanisława Krauze. Podzielony został na trzy podrozdziały, dla wyodrębnienia istotnych przedziałów czasowych. Rozdział ten oprócz życiorysu zawiera również informacje o rodzinie profesora, szerokie tło społeczno-polityczne oraz biogramy osób, które wywarły największy wpływ na kierunek rozwoju Krauzego.

Rozdział trzeci przedstawia najważniejsze elementy kultury żywności i żywienia w ujęciu prof. Stanisława Krauze. Wyodrębniona została higiena jako myśl przewodnia oraz etyka bezpieczeństwa żywności jako efekt działalności prof. Krauze. Osobny podrozdział został poświęcony kontynuatorom myśli uczonego. Zostały w nim wymienione nazwiska autorów oraz tytuły prac doktoranckich i habilitacyjnych napisanych pod kierunkiem Krauzego. Wybrane osoby, naukowcy, którzy w różnych ośrodkach kontynuowali prace profesora zostali opisani szerzej. Ostatni podrozdział opisuje aktualny stan prawny w zakresie żywności w Polsce, ale również status Codex Alimentarius, dokumentu międzynarodowego. Analizie poddane zostało również miejsce etyki bezpieczeństwa żywności w Polsce oraz pojęcie kultury bezpieczeństwa żywności. To ostatnie wprowadzono do użycia już po śmierci Krauzego, jednak jego działalność bardzo dobrze w zakres tego pojęcia się wpisywała. Do pracy dołączone są dwa aneksy.

Mania Szwajny